REGIMURILE COMERCIALE APLICABILE ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Această fișă informativă explică modul în care politica de dezvoltare a UE pune accent pe importanța comerțului și se concentrează asupra țărilor care au cea mai mare nevoie de sprijin, prin intermediul unor sisteme care respectă normele Organizației Mondiale a Comerțului. Fișa prezintă sistemul generalizat de preferințe, un regim comercial care oferă țărilor în curs de dezvoltare acces preferențial la piața UE prin tarife reduse. Acesta prezintă, de asemenea, modul în care acordurile de parteneriat economic asigură un tratament comercial preferențial pentru țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific.

TEMEI JURIDIC

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE):

— articolul 3 prevede că politica comercială comună (PCC) este o competență exclusivă a UE;

— articolul 207 prevede că Parlamentul European și Consiliul UE adoptă, în calitate de colegiuitori, acte legislative referitoare la punerea în aplicare a PCC (utilizând procedura legislativă ordinară, care permite Parlamentului și Consiliului să adopte legislație în comun, pe picior de egalitate);

— articolul 218 prevede că aprobarea Parlamentului este necesară pentru ca UE să încheie acorduri internaționale, inclusiv sub formă de acorduri de parteneriat economic (APE), și stabilește dreptul Parlamentului de a fi informat imediat și pe deplin pe parcursul tuturor etapelor procedurii.

UE – COMERȚ ȘI DEZVOLTARE

Comunicarea Comisiei din 2012 intitulată „Comerț, creștere și dezvoltare: Adaptarea politicii comerciale și de investiții pentru țările care au cel mai mult nevoie de sprijin” a marcat o schimbare importantă a paradigmei de comerț și dezvoltare a UE. Deși comerțul a fost în continuare plasat în centrul strategiilor de dezvoltare, comunicarea a subliniat că este nevoie tot mai mare de a diferenția țările în curs de dezvoltare, pentru a se concentra asupra celor care au cea mai mare nevoie de sprijin, încercându-se consolidarea sinergiilor dintre politicile comerciale și cele de dezvoltare.

La nivel multilateral, UE sprijină Agenda de dezvoltare a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), care a fost lansată la Doha în 2001. În octombrie 2015, UE a ratificat acordul privind facilitarea comerțului, încheiat la cea de a noua Conferință ministerială a OMC de la Bali, care este deosebit de important pentru țările în curs de dezvoltare și fără ieșire la mare. La cea de a 13-a Conferință ministerială a OMC de la Abu Dhabi (2024), s-a decis facilitarea procesului de ieșire de pe lista țărilor cu statut de „țară cel mai puțin dezvoltată”, pentru a permite o perioadă de tranziție adecvată.

Adoptată în 2007 și revizuită ultima dată în 2017, Strategia UE privind ajutorul pentru comerț respectă Agenda 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă, Consensul european privind dezvoltarea și Strategia globală a UE. Raportul din 2023 privind progresele înregistrate de UE în ceea ce privește ajutorul pentru comerț confirmă că UE și statele sale membre sunt principalii furnizori de ajutor pentru comerț din lume, cu o contribuție de 23 de miliarde EUR în 2020, revenind apoi la nivelurile de ajutor de dinainte de pandemie, de aproximativ 18,5 miliarde EUR. Aceasta reprezintă 42 % din totalul fondurilor de ajutor pentru comerț din surse bilaterale și multilaterale, ceea ce indică o creștere considerabilă de la o contribuție de 33 % în 2018. Aproximativ 140 de țări și teritorii sunt eligibile pentru asistență oficială pentru dezvoltare.

SISTEMUL GENERALIZAT DE PREFERINȚE

Sistemul generalizat de preferințe (SGP) al UE este un regim comercial menit să faciliteze accesul țărilor și teritoriilor în curs de dezvoltare la piața UE prin reducerea tarifelor pentru bunurile acestora.

Inițial, UE a acordat preferințe tarifare unilaterale pentru a genera venituri suplimentare din export pentru țările în curs de dezvoltare și pentru ca aceste venituri să poată fi reinvestite în dezvoltarea durabilă din aceste țări. Conform Reforma SGP din 2012, regimul a fost orientat în cea mai mare măsură către țările care au cel mai mult nevoie de sprijin – țările cel mai puțin dezvoltate, menținându-se, în același timp, cele trei componente ale sistemului: SGP standard, SGP + și inițiativa „Totul în afară de arme”.

Inițial, sistemul SGP urma să expire în decembrie 2023, dar a fost prelungit până în decembrie 2027. La 28 aprilie 2026, Parlamentul a aprobat normele revizuite care urmează să se aplice din 2027. Noul regulament va continua să promoveze dezvoltarea economică, socială și de mediu durabilă a țărilor beneficiare, inclusiv respectarea bunei guvernanțe și a drepturilor omului, cu scopul principal de a eradica sărăcia.

A. SGP standard

SGP standard este un regim comercial autonom prin care UE oferă pentru anumite bunuri străine acces preferențial nereciproc pe piața UE sub formă de tarife reduse sau zero.

Criteriile de eligibilitate pentru „SGP standard”, care oferă o reducere a taxelor de aproximativ 66 % la toate liniile tarifare, au fost înăsprite pentru a include doar țările cele mai vulnerabile și cu venituri reduse sau medii-inferioare. Drept urmare, grupul țărilor beneficiare a fost redus în mod semnificativ, de la 176 la 23 în perioada 2016-2017, țările clasificate de Banca Mondială ca țări cu venituri ridicate sau medii superioare fiind eliminate treptat din sistem. Începând din 2025, 11 țări beneficiază de sistemul SGP. Toate țările care semnează și ratifică acorduri de liber-schimb cu UE vor înceta automat să mai beneficieze de tratament preferențial, indiferent de nivelul lor de dezvoltare.

B. SGP+

SGP+ este un regim specific de încurajare, care oferă eliminarea tarifelor pentru țările vulnerabile care au ratificat și au pus în aplicare convenții internaționale referitoare la drepturile omului, drepturile lucrătorilor, protecția mediului și buna guvernanță. Acesta prevede taxe vamale zero pentru aproximativ 66 % din toate liniile tarifare

desemnate în cadrul SGP standard. Aplicabil țărilor în curs de dezvoltare considerate vulnerabile, acest regim a fost condiționat de ratificarea și punerea în aplicare de către țările respective a 27 de convenții internaționale relevante pentru dezvoltarea durabilă, printre care se numără convenții privind drepturile fundamentale ale omului, convenții privind drepturile lucrătorilor și unele convenții privind protecția mediului, precum și convenții referitoare la combaterea producției și traficului de droguri. Nerespectarea acestor cerințe duce la suspendarea concesiilor tarifare. Lista beneficiarilor numără opt țări.

C. Inițiativa „Totul în afară de arme" (EBA)

Inițiativa „Totul în afară de arme" oferă acces fără cote și fără taxe vamale pentru toate produsele importate din țări cel mai puțin dezvoltate, cu excepția armelor și muniției, pe o perioadă nelimitată. În 2025, regimul EBA includea 46 de țări, dintre care 33 sunt țări din Africa, nouă sunt din Asia, trei sunt țări din Pacific și una se află în zona Caraibilor (Haiti). Se preconizează că mai multe țări beneficiare ale regimului „Totul în afară de arme" vor ieși din categoria țărilor cel mai puțin dezvoltate în următorii ani.

ACORDURILE DE PARTENERIAT ECONOMIC (APE)

Un APE este un acord comercial și de dezvoltare între UE și regiunile din Africa, zona Caraibilor și Pacific. Acesta a devenit principalul instrument de promovare a acestui tip de comerț în temeiul Acordului de la Cotonou din 2000. În 2023, UE, statele sale membre și 77 de membri ai Organizației Statelor din Africa, Zona Caraibilor și Pacific au reiterat importanța APE și a asigurării continuității parteneriatului prin intermediul Acordului din Samoa, care se aplică provizoriu începând din 1 ianuarie 2024. APE sunt acorduri comerciale de sine stătătoare axate pe dezvoltare, bazate pe elemente esențiale ale Acordului din Samoa. APE sunt concepute astfel încât să fie compatibile cu normele OMC și înlocuiesc treptat regimul comercial preferențial unilateral al UE, sistemul generalizat de preferințe. Există opt APE, încheiate cu 33 de țări. Un regulament din 2016 stabilește regimul de acces pe piața UE pentru produsele din țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific.

A. APE cu țările din zona Caraibilor

APE cu Forumul Caraibilor (Cariforum), semnat în octombrie 2008 și aprobat de Parlament la 25 martie 2009, a fost primul APE regional. Acesta acoperă 14 state din zona Caraibilor. Acordul este actualmente în vigoare în mod provizoriu, iar instituțiile sale comune se reunesc periodic începând din 2010. Acordul este revizuit o dată la cinci ani. Ultima revizuire a avut loc în 2015. În 2014 și 2021 au fost efectuate evaluări ex post independente privind punerea în aplicare și impactul APE. Sunt în desfășurare negocieri privind acordul de protejare a anumitor indicații geografice. Pentru mai multe detalii, a se vedea Relațiile comerciale ale UE cu țările din zona Caraibilor.

B. APE cu țările din Africa de Vest

Negocierile privind un APE regional între UE și 16 state din Africa de Vest, Comunitatea Economică a Statelor din Africa de Vest (ECOWAS) și Uniunea Economică și Monetară Vest-Africană s-au încheiat în februarie 2014. Toate statele membre ale UE și 15 dintre statele Africii de Vest, cu excepția Nigeriei, au semnat APE. Pentru ca APE să fie aplicat

cu titlu provizoriu, toate țările din Africa de Vest trebuie să semneze acordul și cel puțin două treimi trebuie să îl ratifice.

Côte d'Ivoire și Ghana au semnat APE bilaterale „interimare" la 26 noiembrie 2008, respectiv la 28 iulie 2016. Parlamentul European și-a dat aprobarea la 1 decembrie 2016 și ambele acorduri interimare sunt aplicate de atunci cu titlu provizoriu. Ghana și UE au aprobat oferta de acces integral pe piață și calendarul propus de Ghana. Ghana a început să își liberalizeze piața pentru produsele din UE în 2020, procesul urmând să fie finalizat până în 2029. În ianuarie 2024, Côte d'Ivoire a liberalizat și mai mult tarifele, intensificând eforturile de dezvoltare și diversificare a schimburilor sale comerciale bilaterale cu UE, ultimele două din cinci etape ale liberalizării tarifelor fiind programate pentru 2026 și 2029. Pentru mai multe detalii, a se vedea Relațiile comerciale ale UE cu Africa de Vest.

C. APE cu țările din Africa Centrală

Camerunul a fost singura țară din Africa Centrală care a semnat un APE interimar cu UE. Acesta a intrat în vigoare cu titlu provizoriu la 4 august 2014, după ce Parlamentul și-a dat aprobarea în iunie 2013.

Sunt în desfășurare contacte între organizațiile regionale din Africa Centrală și UE cu privire la aderarea altor țări din Africa Centrală, dar un APE regional nu a fost încă semnat. Pentru mai multe detalii, a se vedea Relațiile comerciale ale UE cu Africa Centrală.

D. APE cu țările din Africa de Est și de Sud

Africa de Est și de Sud include insule din Oceanul Indian (Comore, Madagascar, Mauritius și Seychelles), țări din Cornul Africii (Djibouti, Etiopia, Eritreea și Sudan) și unele țări din regiunea Africii de Sud (Malawi, Zambia și Zimbabwe).

În 2009, Madagascar, Mauritius, Seychelles și Zimbabwe au semnat un APE care se aplică în mod provizoriu începând din 14 mai 2012. Parlamentul l-a aprobat la 17 ianuarie 2013. Acordul este deschis și altor țări din regiune. Comore a semnat APE în iulie 2017 și a început să îl aplice la 7 februarie 2019. Sunt în desfășurare negocieri pentru extinderea domeniului de aplicare al APE, inclusiv la toate aspectele legate de comerț, cum ar fi legătura dintre comerț și dezvoltarea durabilă, pe lângă constituirea de organisme consultative ale societății civile și parlamente. Cea de a 15-a rundă de negocieri a avut loc la Bruxelles în martie 2025. A se vedea Relațiile comerciale ale UE cu Africa de Est și de Sud.

E. APE cu Comunitatea Africii de Est (CAE)

Comunitatea Africii de Est cuprinde Burundi, Kenya, Rwanda, Tanzania, Uganda și, din 2016, Sudanul de Sud. Negocierile privind APE regional au fost încheiate cu succes la 16 octombrie 2014. La 1 septembrie 2016, Kenya și Rwanda au semnat APE, împreună cu statele membre ale UE și cu UE. Cu toate acestea, APE regional nu a fost aplicat cu titlu provizoriu, deoarece nu toți membrii Comunității Africii de Est au semnat și ratificat acordul, ceea ce reprezintă o cerință pentru aplicarea acestuia.

În februarie 2021, la reuniunea la nivel înalt ordinară a șefilor de stat ai Comunității Africii de Est s-a decis să se permită fiecărei țări CAE să pună în aplicare APE UE-CAE la nivel bilateral, în conformitate cu principiul „geometriei variabile". Kenya a continuat negocierile cu UE, vizând ajustarea APE UE-CAE pentru a putea fi pus în aplicare în

mod individual. APE UE-Kenya a intrat în vigoare la 1 iulie 2024, după ce Parlamentul și-a dat aprobarea la 29 februarie 2024. Primul consiliu mixt UE-Kenya la nivel ministerial a avut loc la 12 mai 2025 la Nairobi. Acest APE bilateral rămâne deschis spre aderare și celorlalte state partenere ale CAE. A se vedea Relațiile comerciale ale UE cu CAE.

F. APE cu Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe (SADC)

Acordul UE-SADC a fost semnat în iunie 2016 între UE și grupul APE din SADC, care constă din șase dintre cei 15 membri ai SADC (Botswana, Lesotho, Mozambic, Namibia, Eswatini și Africa de Sud). El a intrat în vigoare în mod provizoriu în octombrie 2016, după ce Parlamentul și-a dat aprobarea în septembrie 2016. Pentru Mozambic, aplicarea provizorie a început la 4 februarie 2018, după ce țara a ratificat acordul. La 18 noiembrie 2022, UE și Angola au finalizat negocierile pentru un acord de facilitare a investițiilor sustenabile (SIFA). Parlamentul și-a dat aprobarea cu privire la încheierea acordului la 7 februarie 2024. SIFA UE-Angola este în vigoare începând cu 1 septembrie 2024 și marchează primul acord al UE privind facilitarea investițiilor. UE și Angola lucrează la punerea în aplicare a SIFA. La 20 noiembrie 2025, UE și Africa de Sud au semnat primul parteneriat pentru comerț și investiții curate din istorie. A se vedea Relațiile comerciale ale UE cu SADC.

G. APE cu țările din zona Pacificului

Parlamentul a aprobat APE UE-Pacific în ianuarie 2011. Acordul a fost ratificat de Papua-Noua Guinee în mai 2011. Guvernul statului Fiji a început să aplice acordul în iulie 2014, iar Samoa a finalizat procesul de aderare la APE în decembrie 2018, iar Insulele Solomon, în mai 2020. La 18 decembrie 2024, Parlamentul a aprobat aderarea Tuvalu, Niue și Tonga și, la 10 septembrie 2025, a Vanuatu. Sunt în desfășurare proceduri de aderare cu Statele Federate ale Micronezie, Republica Insulelor Marshall și Timorul de Est. A se vedea Relațiile comerciale ale UE cu regiunea Pacificului.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul European, în calitate de colegiuitor împreună cu Consiliul UE, elaborează regulamente referitoare la SGP, asigurându-se că sistemul reflectă valorile UE.

Aprobarea Parlamentului European este necesară pentru încheierea APE, iar Parlamentul trebuie informat pe deplin și imediat în toate etapele negocierii, încheierii și punerii în aplicare a acestora. Prin controlul și monitorizarea sa, Parlamentul se asigură că, alături de comerț, APE promovează dezvoltarea.

Această fișă descriptivă a fost pregătită de Unitatea de analiză și sprijin pentru politicile externe a Parlamentului European. Pentru informații suplimentare, vă rugăm să consultați site-ul Comisiei pentru comerț internațional.

Rasma Kaskina
04/2026